

Kompendium občanského práva Svazek první – Obecná část. Rodinné právo

Jan Pauly a kol., Plzeň: Západočeská univerzita v Plzni, 2024, 542 s. ISBN 978-80-261-1209-9

Západočeská univerzita v Plzni, Právnická fakulta, vydala zaujímavé dielo Kompendium občanského práva. Svazek první. Obecná část a rodinné právo. Vedúcim autorského kolektívu je uznávaný odborník z odboru občianskeho práva prof. Pauly. Ide o pomerne originálny a náročný projekt rozdelený do troch zväzkov. Tento prvý zväzok je venovaný problematike všeobecnej časti občianskeho práva a teda všeobecným ustanoveniam Občianskeho zákonníka (zákon č. 2012 Sb., ve znění pozdějších předpisů – ďalej v texte „občiansky zákonník“) a rodinnému právu. Aj keď to autori výslovne v úvode neuviedli, dá sa predpokladať, že ďalšie dva zväzky budú kopirovať štruktúru občianskeho zákonníka.

Autori dali dielu neobvyklý prívlastok „kompendium“, pričom takýmto pojmom sa rozumie vedecká príručka so základnými poznatkami daného odboru. Tento prívlastok zvolili autori opodstatnene. O charaktere diela autori v „predmluve“ uvádzajú: „*Na jednej strane je jej poslaním sloužit jako učebnice. Na straně druhé jde o publikaci v nejednom ohledu specifickou, která z obvyklého rámce učebnic vykračuje, neboť současně vykazuje ve značné míře charakter monografie.*“ Ja dodávam, že vykazuje v značnej miere charakter vedeckej monografie, ktorá spĺňa kritéria pre vedecké práce, pričom tým základným je predovšetkým vysoká odborná úroveň. Ďalším dôležitým kritériom pre posúdenie, či ide o ve-

deckú monografiu, je citačný aparát. A ten je v uvedenom diele pomerne rozsiahly.

Dielo je z pohľadu učebnice, ale i z pohľadu monografie primerane rozsiahle. To ocenia ako študenti, tak aj všetci, ktorí sú už v právnej praxi. Nie je jednoduché vystihnúť podstatu inštitútov a stručne spracovať problematiku, ktorá je upravená vo veľkom množstve ustanovení občianskeho zákonníka, pričom na túto úpravu priamo či nepriamo nadväzuje veľké množstvo nie iba noriem občianskoprávných (vykonávacích a doplnujúcich), ale i noriem súvisiacich, a to aj z iných právnych odvetví. Autorom sa teda podarilo z hľadiska kvantitivy pripraviť učebnú pomôcku a podať výklad, ktorý by mal byť dobrým základom jednak pre zvládnutie školských povinností, ale aj pre následné ďalšie vzdelávanie a využitie v praxi. Toľko pokiaľ ide o rozsah výkladov.

Dôležitou stránkou každej odbornej spisby je jej zrozumiteľnosť a prehľadne písaný text, čo zásadne umožňuje jeho čitateľovi pochopiť odborné texty, orientovať sa v súvislostiach a umožniť mu správny výklad a aplikáciu. To sa osobitne vyžaduje u diel, ktoré majú slúžiť aj ako učebná pomôcka pre študentov. Už zo samotného, pomerne podrobného obsahu, ktorý je prezentovaný v úvode, je zrejmé, že orientácia v spracovanej problematike bude dobrá. V tomto prípade ide o výklad základných inštitútov súkromného práva, ktoré sú predovšetkým zakotvené v ustanoveniach občianskeho zákonníka ako základného kódexu súkromného práva. Ide o pochopenie základov súkromného práva, ktoré sú dôležité nie iba pre ostatné osobitné odvetvia súkromného práva, ale aj pre oblasť verejného práva.

Toľko k celkovej koncepcii, charakteristike diela a formálnej stránke diela. Čo je však u tohto diela treba zvýrazniť, je jeho vysoká odborná úroveň. Ak sme v úvode uviedli, že ide o dielo vedecké, tak právom spĺňa všetky kritériá vedeckého diela. Vysoká je jeho teoretická stránka, ale aj praktická.

Ako sme uviedli, mimoriadne bohatý je poznámkový aparát, ktorý poskytuje čitateľovi pridanú hodnotu v tom zmysle, že má k dispozícii ďalšie pramene, v ktorých môže nájsť ďalšie a obširnejšie informácie z príslušnej problematiky, prípadne poznať odlišné názory iných autorov.

Autori sa nevyhli ani problematickým miestam v občianskom zákonníku a v kritickom duchu poukazujú na niektoré nedostatky. Aj tu našli rozumnú mieru, a hoci by bolo možné písať o nedostatkoch obširnejšie, pouka-

zujú na tieto v primeranej miere, aby príliš nezaťažovali čitateľa, nerozptyľovali jeho pozornosť a nespôsobovali zmätok pri štúdiu. Podľa nášho názoru skôr bolo zámerom upozorniť na možné úskalnia pri výklade či aplikácii v praxi. S mnohými poznámkami sa stotožňuje aj recenzent, ako napríklad na s. 69 s konštatovaním, že nahradenie pojmu právny úkon pojmom *právní jednání* „nebylo zdařilé“. Nakoniec samotný občiansky zákonník, i keď vo viacerých ustanoveniach, i tak formuloval v podstate všetky pojmové znaky, ktoré poznal predchádzajúci Občiansky zákonník (v Slovenskej republike stále platný) z roku 1964 pri vymedzení pojmu právneho úkonu v jednom ustanovení.

Treba oceniť snahu autorov pojmovo vymedziť inštitúty, ktoré výslovne v zákone nie sú vymedzené, a hlavne tie, u ktorých je viacero názorov.

Recenzent oceňuje pragmatický prístup k výkladu ustanovení občianskeho zákonníka. To viedlo autorov k tomu, že sa snažili najmä u problematickej úpravy, respektíve nejednoznačnej úpravy, aby výkladom veci neskomplicovali, ale naopak, aby poskytli čo najjednoduchší ale pritom zrozumiteľný, pre prax dôležitý výklad predovšetkým *de lege lata*, a prípadne aj s určitými návrhmi *de lege ferenda*. Takýto prístup zvolili autori napríklad pri výklade pojmu *vec* či pojmu *majetek* (s. 256 a nasl.). Tu dokonca je snaha aj o doplnenie platnej úpravy a teda aj teórie občianskeho práva napríklad v súvislosti s ďalším možným delením vecí na *rei extra commercium* a *rei in commercio*, ktoré však formulujú opatrne. Autori mohli ísť v dopĺňaní ešte ďalej. Recenzent v súvislosti s možným predmetom súkromnoprávných vzťahov dlhodobo poukazuje na potrebu zakotviť aj pojem *know-how*, ktorý najmä v praxi robí veľké problémy.

Od hlavy siedmej začínajú výklady o rodinnom práve. Súhlasím s autormi, že by mal byť v zákone vyme-

dzený pojem *rodina* (alebo aspoň jeho pojmové znaky), čo potom úzko súvisí aj s pojmom *rodinný život* alebo s pojmom *rodinné spoločenstvá*, ktorý občiansky zákonník zakotvuje.

Na s. 375 autori správne a zhodne s platnou úpravou uvádzajú, že „*podmínkou rozvodu se zjišťováním příčin rozvratu manželství není vypořádání majetkových poměrů manželů (tedy ani společného jmění manželů, ani společného bydlení*“, pričom recenzent dodáva, že *de lege ferenda* by sme mohli o tom pre niektoré prípady uvažovať.

Aj keď sa v praxi z pohľadu manželov zdá striedavá starostlivosť o deti po rozvode ako dosť jednoduché riešenie, z pohľadu detí tomu tak nie je. Plne podčiarkujem zvýraznené konštatovanie na s. 378: „*ke svěření dítěte do střídavé péče by mělo dojít pouze tehdy, je-li takové řešení v nejlepším zájmu dítěte a současně je-li střídavá péče v daném případě objektivně realizovatelná*“.

Súhlasím s názorom autorov, že v platnom občianskom zákonníku chýba v rámci úpravy vyživovacej povinnosti zakotvenie, že výživné by malo byť poskytované v súlade s dobrými mravmi, tak ako to bolo zakotvené v § 96 ods. 2 predchádzajúceho zákona o rodine. Na viacerých miestach sú výklady v publikácii doplnené či podporené aj poukazom na rozhodnutia všeobecných súdov, ale aj Ústavného súdu ČR.

Na záver konštatujem, že tento vydateľský počin je veľmi zdarilý a vydaná monografia si určite aj v konkurenčnom vydateľskom prostredí nájde miesto v nie jednej knižnici študentov, ale aj ostatných odborníkov, právnikov z praxe. Verme, že aj nasledujúce diely si nastolenú vysokú úroveň udržia.

prof. JUDr. Peter Vojčík, CSc.
Univerzita P. J. Šafárika Košice
Právnická fakulta